

היום נלמד בעזרת ה':

חולין דף קב

(בעמ' הקודם)

ת"ר, אבר מן החי נוהג בבהמה חיה ועוף בין טמאין ובין טהורין, דברי רבי יהודה ורבי אלעזר, וחכמים אומרים אינו נוהג אלא בטהורין.

אמר ר' יוחנן: רבי יהודה ורבי אלעזר וחכמים דרשו את אותו פסוק - "כִּי תֵּזֶק לְבִלְתִּי אֶכֶל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר", דהיינו לא תאכל את הבשר בעוד שהנפש עימו, וזו היא האזהרה לאיסור אכילת אבר מן החי.

ר' יהודה ור' אלעזר סוברים שהפסוק נדרש כך - כל דבר שאתה מְצָאָה שלא לאכול את דמו אתה מְצָאָה שלא לאכול את אבריו מן החי, וכיון שאתה מְצָאָה שלא לאכול את הדם של בעלי חיים טמאים לכן אתה מְצָאָה שלא לאכול את האבר מן החי שלהם.

ורבנן סוברים שכוונת הפסוק שלא תאכל את הבשר כשיש עימו דם הנפש, אבל אם הוא בשר בלבד שאין עימו דם הנפש, תאכל. וא"כ הפסוק נדרש כך - כל דבר שבשרו מותר באכילה אתה מְצָאָה שלא לאכול את אבריו מן החי, וכל דבר שאין בשרו מותר באכילה (= בשר בעלי חיים טמאים) אתה לא מְצָאָה על אבריו מן החי.

קושיא: **ור' יהודה למה ליה קרא, ליתי איסור אבר ליחול על איסור טומאה שכן איסורו נוהג בבני נח:** מדוע רבי יהודה צריך ללמוד מהפסוק שאיסור אבר מן החי נוהג גם בבהמה חיה ועוף טמאים, והרי הוא יכול למוד זאת מסברא, שיבוא איסור אבר מן החי ויחול על בהמה טמאה, שכן נח ובניו הוזהרו על אבר מן החי כשיצאו מן התיבה, שנאמר "אֶף בָּשָׂר בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ", ורבי יהודה הרי אמר לעיל שאיסור חמור חל על איסור קל, וא"כ איסור אבר מן החי שהוא איסור חמור (שנוהג אפילו בבני נח) יחול על איסור בהמה טמאה.

תירוצו: **אין הכי נמי, וכי איצטריך קרא לרבי אלעזר**: אכן רבי יהודה יכל ללמוד זאת מהסברא הנ"ל, ומה שהוצרכנו להביא פסוק זה לדעת רבי אלעזר, לפי שלדעת רבי אלעזר אין איסור חל על איסור באיסור חמור, וללא הפסוק היינו אומרים שאין איסור אבר מן החי חל על בהמה טמאה, לכך הבאנו את הפסוק הנ"ל לדרוש ממנו שאיסור אבר מן החי נהוג גם בבהמה חיה ועוף טמאים.

תניא נמי הכי וכו': הגמ' מביאה ברייתא בה מבואר כרבי יוחנן, שרבי אלעזר ורבנן דרשו את הפסוק **"רק חֶזֶק לְבַלְתִּי אֶכֶל הָדָם כִּי הָדָם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר"**.

ר' מאיר אומר אינו נהוג אלא בבהמה טהורה בלבד... מאי טעמא דר"מ: טעמו של רבי מאיר - שנאמר **"וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶךָ"**, ונאמר אח"כ **"וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר"** (= איסור אבר מן החי), ומכאן שאיסור אבר מן החי נהוג רק בבקר וצאן (= בבהמה טהורה בלבד).

*

אמר רב גידל אמר רב: כל המחלוקת האם אבר מן החי נהוג בבהמה טמאה, היא רק לגבי יהודי. אבל לגבי 'בן נח' (גוי), לכו"ע הוא מוזהר על אבר מן החי בבהמה טמאה כטהורה.

תניא נמי הכי: הגמרא מביאה ברייתא שאומרת כן. 'אבר מן החי בן נח מוזהר עליו על הטמאים כטהורים, וישראל אינו מוזהר אלא על הטהורין בלבד'.

איכא דאמרי: יש אומרים שהגירסה בברייתא "וישראל אינו מוזהר אלא על הטהורה בלבד", והברייתא הזו סוברת כר"מ שאבר מן החי נהוג רק בבהמה טהורה ולא בחיה ועוף. ויש אומרים שהגירסה היא "וישראל אינו מוזהר אלא על הטהורים בלבד" והברייתא סוברת כרבנן שאבר מן החי נהוג גם בחיה ועוף.

אמר רב שיזבי - אף אנן נמי תנינא: יש ראייה גם מהמשנה במסכת טהרות, שלכו"ע בן נח מוזהר על אבר מן החי אפילו בבהמה טמאה. המשנה אומרת 'אכל אבר מן החי ממנה, אינו סופג ארבעים, ואין שחיטה מטהרתה'. כלומר אם אכל אבר מן החי מעוף טמא, אינו מקבל מלקות (בגלל שהמשנה סוברת כרבנן שאין אבר מן החי נהוג בטמאה). ואם שחט את העוף, השחיטה לא מטהרת אותו.

במה המשנה מדברת? אם על ישראל, לא יתכן! כי פשיטא שאין שחיטה מטהרת את העוף הטמא לאכילה. אלא בהכרח מדובר על בן נח, והמשנה מחדשת שאפילו אם שחט את העוף הטמא אסור לו לאכול אבר ממנו, כל עוד הוא מפרס. [מה שאין כן בעוף טהור שאם שחטי אותו מותר לו לאכול אבר ממנו כל עוד הוא מפרס, בגלל שליהודי מותר, ואין דבר שליהודי מותר ולגוי אסור].

על כל פנים מוכח שגם לרבנן בן נח אסור לאכול אבר מן החי מבהמה טמאה.

רבי מני בר פטיש: הקשה סתירה מהרישא של המשנה הנ"ל לסיפא שלה. כי ברישא משמע שאבר מן החי אינו נוהג בבהמה טמאה ולכן 'אכל אבר מן החי ממנה, אינו סופג ארבעים'. ואילו בסיפא משמע שהוא כן נוהג בטמאה ולכן 'אין שחיטה מטהרתה', וכפי שביארנו שמדובר באוכל ממנה איבר בעודה מפרסת אסור לו לעשות כן.

והוא מתרץ שהרישא מדברת על יהודי והסיפא על בן נח.

*

אמר רב - אבר מן החי צריך כזית: כדי להתחייב על אכילתו. ומה הטעם? בגלל שנאמר באיסור אבר מן החי לשון 'אכילה' "לא תאכל הנפש עם הבשר", ואין 'אכילה' פחותה מכזית.

קושיא: מתיב רב עמרם: מהמשנה הנ"ל. 'אכל אבר מן החי ממנה אינו סופג את הארבעים ואין שחיטה מטהרתה'. ואם צריך כזית בשביל להתחייב על אבר מן החי, מדוע אומרת המשנה שאינו מקבל מלקות? והרי אמנם מצד אבר מן החי הוא פטור כי הוא לא נוהג בטמאה (וכאמור מדובר ביהודי), אבל שיתחייב מצד אכילת כזית של בהמה טמאה! תירוץ: כדאמר רב נחמן: כמו שתירץ רב נחמן לקמן 'במשהו בשר גידין ועצמות', נתרץ גם כאן.

דהיינו, מדובר שיש באיבר הזה רק מעט מאוד בשר, והגידין והעצמות שבו משלימים את השיעור שלו לכזית. ולכן מצד אכילת בשר טמאה הוא פטור כי הגידין והעצמות לא מצטרפים לשיעור משום שאין בהם טעם. אבל מצד אכילת איבר מן החי הם כן מצטרפין (כי התורה אסרה אבר מן החי אפילו בגידין ועצמות), אמנם

מכיון שזו בהמה טמאה הוא פטור כי יהודי אינו מוזהר על אבר מן החי בבהמה טמאה.

קושיא: תא שמע. דאמר רב - אכל צפור טהורה בחייה בכל שהוא, במיתתה בכזית. וטמאה בין בחייה בין במיתתה בכל שהוא: על אכילת צפור שלימה בחייה חייב משום אבר מן החי, אפילו אם היא קטנה ביותר. ולאחר שהיא מתה האיסור לאוכלה הוא משום נבלה ולכן חייב רק בכזית (כי בנבלה נאמר 'אכילה' וכן"ל).

מוכח שלדעת רב אין צריך באבר מן החי כזית. וזו סותר את דבריו למעלה!

תירוץ: הכא נמי במשהו בשר גידים ועצמות: מדובר שיש בציפור הזו בשר רק "כל שהוא" אבל יש בה גידים ועצמות שמשלימים את שיעורה לכזית, ולכן חייב על אכילתה משום אבר מן החי.

קושיא: ת"ש. נטל צפור: לקח ציפור טהורה שאין בה כזית ואכלה, לדעת רבי פטור משום שאין איסור אבר מן החי בבעל חי שלם אלא רק ב'אבר' של הבעל חי. (אמנם אם היה בציפור כזית היה חייב משום 'בשר מן החי'). לדעת ראב"ש חייב כי אדרבא אין אבר מן החי גדול כמו בעל חי שלם. אמר ר' אלעזר כ"ר שמעון - קל וחומר שחייב על ציפור שלימה. כי אם על אבר ממנה חייב, על כולה לא כל שכן? ממשיכה הברייתא: אם חנק את הציפור ואכלה, לכו"ע חייב רק אם יש בה כזית. משום שעל אכילת נבלה חייב רק בכזית.

עד כאן לא פליגי: כל המחלוקת בין רבי לראב"ש היא האם כשהציפור בחיים היא עומדת לצורך חיתוך שלה לאברים, ואם כן חייב על אבר ממנה. או שהיא לא עומדת לחיתוך איברים עד לאחר השחיטה. אבל לכו"ע לא צריך שיהיה בה דוקא כזית. כי רבי חלק על ראב"ש רק בגלל שהיא כלל לא עומדת לאיברים בחייה, אבל אם היה מסכים איתו שהיא עומדת לאיברים היו חייבים על אכילתה למרות שאין בה כזית! וקשה על רב שאמר שצריך כזית! **תירוץ: אמר רב נחמן במשהו בשר גידים ועצמות:** מה שאמרה הברייתא "שאין בו כזית" הכוונה שאין כזית בשר אבל יש גידים ועצמות שמשלימים לכזית.

קושיא: ומי איכא מידי דבכוליה לית ביה כזית בשר, ונחד אבר אית כזית במשהו בשר גידים ועצמות? האם יתכן דבר כזה שבכל הציפור אין כזית בשר, אבל באבר

אחד שלה יש קצת בשר עם גידים ועצמות שמשלימים לכזית? תירוצ: **אמר רב שרביא אין בקלניתא**: כן, יש עוף כזה שנקרא 'קלניתא'. קושיא: **אימא סיפא וכו'**: קשה מהמשך הבריייתא 'חנקה ואכלה דברי הכל בכזית' משום איסור נבלה. והרי 'קלניתא' היא עוף טמא, ואמר רב שבהמה טמאה בין בחייה בין במיתתה חייב על אכילתה במשהו! תירוצ: **אלא כעין קלניתא**: מדובר בעוף טהור הדומה לעוף 'קלניתא'.

*

אמר רבא את"ל: אם תרצה לומר שרבי סובר 'מחשבת אוכלין שמה מחשבה', אם חשב על הצפור כשהיא בחיים לאכול אותה אבר אבר, ובוסף הוא אכל אותה בחיים כשהיא שלימה, חייב על אבר מן החי. כי הוא גילה בדעתו שהיא עומדת לאיברים ולכן גם כשהוא אכל אותה שלימה הוא חייב. קושיא: **אמר ליה אביי**: האם יש דבר כזה, שאם היה אדם אחר אוכל את הציפור הוא לא היה חייב (כי האיש ההוא לא חשב לאוכלה איברים), ואם הוא אוכל אותה הוא כן חייב (כי הוא חשב לאוכלה איברים)? תירוצ: **אמר ליה - זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו**.

ואמר רבא: אם תמצא לומר שר' אלעזר בר ר' שמעון סובר 'מחשבת אוכלין שמה מחשבה', אם חשב לאכול את הציפור לאחר מותה, ולבסוף אכלה בחייה, הוא פטור. משום שהוא גילה בדעתו שהיא לא עומדת בחייה לאיברים. קושיא: **אמר ליה אביי - ומי איכא מידי דאילו אכיל ליה אחר מחייב, ואכיל ליה האי פטור?** תירוצ: **אמר ליה - זה לפי מחשבתו וזה לפי מחשבתו**.

*